

DARS MAZMUNI VA TUZILISHIGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Muxiddinova Yulduz Rustam qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Ellikqala pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim

yo'nalishi 3- bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada dars mazmuni va tuzilishiga qo'yiladigan zamonaviy pedagogik talablar yoritiladi. Darsning maqsadi, vazifalari, bosqichlari, tarkibiy qismlari hamda samarali ta'lim berishda foydalaniladigan metod va vositalarning mosligi tahlil qilinadi. Shuningdek, dars loyihalashda muhim bo'lgan didaktik tamoyillar ham yoritib beriladi. Mavzuning dolzarbligi zamonaviy ta'lim jarayonida sifat va natijadorlikka erishish bilan bog'liq.

Kalit so'zlar: dars mazmuni, dars tuzilishi, metodika, dars bosqichlari, didaktik tamoyillar

Annotation: This article explores the modern pedagogical requirements for the content and structure of a lesson. It examines the objectives, tasks, stages, and components of a lesson, as well as the appropriateness of teaching methods and tools used to ensure effective learning. The article also highlights key didactic principles that are essential in designing effective lessons. The relevance of the topic lies in its contribution to achieving quality and efficiency in the modern education process.

Keywords: lesson content, lesson structure, methodology, lesson stages, didactic principles

Аннотация: В статье рассматриваются современные педагогические требования к содержанию и структуре урока. Анализируются цели, задачи, этапы и компоненты урока, а также соответствие применяемых методов и средств обучения. Особое внимание уделяется дидактическим принципам,

необходимым для проектирования эффективных занятий. Актуальность темы обусловлена необходимостью обеспечения качества и результативности учебного процесса в современных условиях.

Ключевые слова: *содержание урока, структура урока, методика, этапы урока, дидактические принципы*

KIRISH

Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarining mazmuni va tuzilishi ta'limning samarali tashkil etilishida muhim o'rin tutadi. Dars mazmuni o'quvchilarning yoshiga, aqliy va nutqiy rivojlanish xususiyatlariga mos bo'lishi, milliy madaniyatimiz va zamonaviy pedagogik talablarni aks ettirishi zarur. Shu bois, dars mazmuni va tuzilishiga qo'yiladigan talablar qat'iy va puxta belgilangan bo'lishi kerak.

Dars mazmuniga qo'yiladigan talablar:

1. Yoshga moslik.

Darsda o'tiladigan mavzular va tushunchalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy va nutqiy rivojlanish darajasiga muvofiq bo'lishi lozim. Yoshga mos materiallar o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi, o'zlashtirish jarayonini osonlashtiradi.

2. Maqsadga muvofiqlik.

Dars mazmuni ona tili fani uchun belgilangan ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlarga to'liq mos kelishi kerak. Bu o'quvchilarning til bilimlari, nutq madaniyati, til ko'nikmalari va milliy qadriyatlarni singdirishga xizmat qiladi.

3. Tizimlilik va bosqichlilik.

O'quv materiallari osondan murakkabga, sodda tushunchalardan qiyinroq mazmunga bosqichma-bosqich o'tishi talab etiladi. Bu tartib o'quvchilarning bilimlarini tizimli shakllantirishga imkon beradi.

4. Hayotiylik va amaliy ahamiyat.

Dars mazmuni hayot bilan bog'liq, real hayotiy vaziyatlarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga olishi zarur. Bu o'quvchilarda

tilga bo'lgan munosabatni mustahkamlaydi va o'rganganlarini kundalik hayotda qo'llashga undaydi.

5. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslanish.

Ona tili darslarining mazmuni milliy madaniyatimizni, xalqimizning an'alarini, tarixi va urf-odatlarini aks ettirishi, shuningdek, umuminsoniy madaniyat elementlarini o'zida mujassam etishi kerak.

Dars tuzilishiga qo'yiladigan talablar:

1. Tarkibiy tizimlilik.

Dars tuzilishi aniq belgilangan bosqichlardan tashkil topgan bo'lishi zarur. Har bir bosqich o'zaro mantiqiy bog'langan bo'lib, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini bosqichma-bosqich shakllantirishga xizmat qiladi.

2. Dars bosqichlarining aniq taqsimlanishi.

Dars quyidagi asosiy qismlardan tashkil topishi lozim:

- Tashkiliy qism: darsga tayyorlash, e'tibor jamlash;
- O'tilgan mavzuni mustahkamlash: avvalgi bilimlarni esga olish va tekshirish;
- Yangi mavzuni tushuntirish: asosiy kontseptlarni yetkazish, tushuntirish;
- Amaliy mashqlar: yangi bilimni mustahkamlash, qo'llash;
- Nazorat va baholash: o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash;
- Xulosa va uyga vazifa berish: darsni yakunlash va uyga vazifa topshirish.

3. Moslashuvchanlik

Dars tuzilishi o'quvchilarning real holatiga qarab, pedagog tomonidan zaruratga ko'ra moslashtirilishi mumkin bo'lishi kerak. Bu o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

4. O'quvchilar faoliyatiga yo'naltirilganlik.

Dars tarkibi o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi lozim. Har bir bosqichda o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muloqotga kirishishi va ijodiy faoliyat yuritishi rag'batlantiriladi.

5. Zamonaviy texnologiyalar va vositalarni joriy etish.

Dars tuzilishida ko'rgazmali vositalar, multimedia materiallari, interaktiv texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari ko'zda tutilishi zarur. Bu o'quvchilarni darsga qiziqtiradi va tushunishni osonlashtiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili darslarini samarali o'tkazish uchun dars mazmuni va tuzilishini puxta tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Yoshga mos, tizimli, maqsadga yo'naltirilgan mazmun hamda aniq bosqichlarga ajratilgan tuzilish o'quvchilarning til ko'nikmalari va madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Dars mazmuni o'quvchilarga ona tilining imlo, orfografiya, punktuatsiya qoidalari, grammatik strukturalarini to'g'ri va puxta o'zlashtirishga yordam berishi lozim. Shuningdek, nutq madaniyati, so'z boyligini oshirish, to'g'ri talaffuz va ifoda madaniyatini rivojlantirishga xizmat qilishi zarur. Bu maqsadga erishish uchun darsda ko'p miqdorda matnli materiallar, muloqot mashqlari va nutqiy vazifalar qo'yilishi lozim.

7. Ijtimoiy-madaniy va axloqiy ta'limni qo'llab-quvvatlash.

Ona tili darslari o'quvchilarga milliy qadriyatlarni, axloqiy tamoyillarni singdirish uchun qulay platformadir. Shu bois dars mazmuni o'quvchilarda vatanparvarlik, insonparvarlik, halollik, hurmat kabi fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Darsda xalqimizning og'zaki ijodi, maqollar, hikmatli so'zlar, ertaklar, aforizmlar kabi madaniy boyliklar kiritilishi o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini boyitadi.

8. Turli o'quv darajalariga moslashuvchanlik.

Dars mazmuni turli qobiliyatga ega o'quvchilar uchun moslashtirilgan bo'lishi lozim. O'qituvchi darsda o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirishda, og'zaki nutqni rivojlantirishda, hamda mustaqil fikrlashni rag'batlantirishda har bir o'quvchining ehtiyojlarini hisobga olishi zarur. Bu yondashuv o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va o'zlashtirish darajasini ko'taradi.

9. Interfaol metodlardan foydalanish.

Dars mazmuni rejalashtirilganda interfaol ta'lim usullariga ham e'tibor qaratish muhimdir. O'quvchilarni savol-javob, guruhda ishlash, rolli o'yinlar,

muammoli vaziyatlarni muhokama qilish kabi faoliyatlarga jalb qilish darsning samaradorligini oshiradi. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va o'zlashtirish jarayonini yanada jonli qiladi.

XULOSA

Dars mazmuni va tuzilishiga qo'yiladigan talablar pedagog faoliyatining muhim jihatlaridan biridir. Har bir dars oldindan puxta rejalashtirilib, o'quvchilarning yoshiga, qiziqishiga va tayyorgarlik darajasiga mos bo'lishi lozim. Darsning har bir bosqichi aniq maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi, zamonaviy metodlar va texnologiyalar bilan boyitilishi ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu bois, har bir o'qituvchi darsni rejalashtirishda didaktik va psixologik talablarni inobatga olishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Turaqulov N., Rasulova D. "Boshlang'ich ta'lim metodikasi". – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2022.
2. Yo'ldoshev M., Jo'rayev N. "Ona tili o'qitish metodikasi". – Toshkent: "O'qituvchi", 2021.
3. Sattorova M. "Boshlang'ich ta'limda ona tili o'qitishning nazariy asoslari". – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
4. Hasanboeva O. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar". – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2021.
5. Toshxo'jayev B. "Boshlang'ich ta'limda didaktika asoslari". – Toshkent: "Noshir", 2019.
6. Qurbonova M. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini shakllantirish". – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020.